

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

דברים

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שבעים שנה לנשיאת ב"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות

הו"ח ר' צבי בן שרה שיחי' סאנדבערג
לרגל יום ההולדת שלו, ראש חודש מנחם-אב
לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

*

נדפס ע"י זוגתו
מרת בלומא תחי'
ומשפחתם שיחיו סאנדבערג

* * *

לעילוי נשמת
מרת איידל בת ר' לוי יצחק ע"ה יעזריעלעוו
נפטרה ביום כ"ף תמוז ה'תשס"ה
ר' לוי יצחק ב"ר יובל ע"ה בארוכין
נפטר ביום ה' מנחם-אב ה'תשנ"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י משפחתם שיחיו

הי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כו"כ⁶, וכ"משיח ודאי" (עי"ז) ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל"⁷ – נכנס כעת ממש לבית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, הוא מוליך את כל בני" בתוך כלל ישראל לארץ הקודש, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

בעמדנו באלף הששי עצמו, לאחרי "חצות" האלף, לאחרי שנת ה'ת"ק⁸, ולאחרי הקיצים השונים שכבר חלפו, בשנת תר"ח⁹ ושנת תרס"ו¹⁰, עד – ההכרזה של נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" (בשנות תש"א-תש"ג)¹¹, אשר בשנים אלו ניתוסף יותר ויותר בגילוי פנימיות התורה. ובהמשך השנים ניתוסף בזה עוד ועוד, עד – הפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו בפינה נידחת בעולם, ולא רק שהגיעו לשם התוצאות דהפצת המעינות חוצה, אלא גם המעינות דפנימיות התורה בעצמם.

... כבר סיימו כל הענינים, וביהמ"ק עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בנוגע לכל הענינים – כבר "הכל מוכן לסעודה", ישנם כל הענינים מוכנים כבתיבה סגורה ונתנו את התיבה והמפתח שלה לכאו"א מישראל¹²,

הדבר היחידי שעליו מחכים הוא – שיהודי יצעק עוד צעקה, עם עוד בקשה ותביעה ועוד תזכורת: "עד מתי!?!".

ועל ידי זה הוא פועל שמש"ח צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת זה, ולוקח את כל בני" כאן בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

א. ברכת משה המוגבלת אינה בטלה כלפי ברכת ה'

על הפסוק¹, 'ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דיבר לכם", נאמר במדרש²: "אמרו לו ישראל: רבינו משה, הקב"ה לא נתן קצבה לברכותינו, ואתה אמרת אלף פעמים, אמר להם: מה שברכתי אתכם – משלי ברכתי, כשיבוא הקב"ה יברך אתכם כאשר דיבר לכם" (ברכה ללא קצבה).

מפורסמת³ הקושיא על כך: כיון שהקדוש-ברוך-הוא מברך בברכתו שאין לה קצבה, מה מוסיפה ברכת משה, "יוסף... אלף פעמים" – והרי זו נכללת בכך ואינה תופסת מקום במדה רבה יותר ואפילו לא מאשר, "בכלל מאתיים מנה"^{3*}?

יש מפרשים⁴ העונים, שמעלת ברכת משה היא, שברכת הקדוש-ברוך-הוא חלה רק כאשר ישראל מקיימים תורה ומצוות, ואילו ברכת משה אינה תלויה בשום תנאי.

פירוש זה מתאים⁵ לדברי הגמרא⁶ על הפסוק⁷, והיה מספר בני ישראל... אשר לא ימד ולא יספר": "כאן – בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן – בזמן שאין עושין רצונו של מקום". כלומר, ברכה מוקצבת ("מספר")

חלה אף בזמן שאין עושין רצונו של מקום, אך ברכת הקב"ה, שהיא ללא קצבה ("לא יספר") חלה רק בזמן שישראל עושין רצונו של מקום. [או באופן אחר⁸: ברכת משה – בזמן הזה, ברכת הקדוש-ברוך-הוא – לעתיד לבוא. בהתאם⁹ לנאמר במדרש¹⁰ ש"בעולם הזה יש להם מספר.. אבל לעתיד לבוא – בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר"].

אבל מלשון המדרש בפרשתנו, מובן, שההבדל בין שתי הברכות הוא רק בכך שאחת היא "משלי" והשניה משל "הקב"ה" – אך שתיהן קיימות באותו זמן. כלומר, גם בזמן שחלה ברכת הקב"ה שאין לה קצבה, יש מקום להוספה של ברכת משה שיש לה קצבה.

יתר-על-כן: כך הנהגו מדברי רש"י, המצטט את המדרש ללא שום¹¹ תוספת הסבר, ומכך גם מובן, שזהו פשוטו של מקרא, וזאת גם בהתאם לפשוטו של הפסוק, והיה מספר בני ישראל... אשר לא ימד ולא יספר", שמשמעותו הפשוטה איננה שמדובר בתקופות שונות, אלא שבאותו זמן כאשר יהיה, מספר בני ישראל גם תקויים הברכה, לא ימד ולא יספר".

ב. בברכה עצמה – הקודמת

אינה בטלה

בדומה לענין זה, שברכתו המוגבלת של משה רבנו איננה בטלה לעומת ברכת הקב"ה,

(1) פרשתנו א, יא.
 (2) דב"ר פ"א, יג. ועד"ז בתיב"ע עה"פ. ספרי עה"פ, ולבהעלותך י, לו. פרש"י עה"פ.
 (3) ראה מפרשי רש"י, ספרי ודב"ר שם. סידור של"ה (ב"ריתן לך". נעתק בענף יוסף לדב"ר שם). ועוד. וראה שיחה שלפנ"ז.
 (3*) ב"ק עד, א.
 (4) גו"א, לבוש, באר מים חיים, דבק טוב ועוד וראה ספרי דבי רב לספרי כאן. ועוד.
 (5) ספרי דבי רב כאן. וראה עץ יוסף לדב"ר שם.
 (6) יומא כב, ב.
 (7) הושע ב, א.
 (8) חידושי ופ"י מהר"ק ומשכיל לדוד כאן. פ"י מהר"ז לדב"ר כאן. וראה נח"י הובא בשפ"ח כאן.
 (9) משכיל לדוד כאן.
 (10) במדב"ר פ"ב, יד.
 (11) דלתירון מפרשי רש"י הנ"ל – אין, לכאורה, כל רמז בפרש"י. – אבל ראה לקמן ס"י.

א געשריי, מיט נאָך אַ בקשה ותביעה און נאָך אַ דערמאָנונג: „עד מתי“!..

און דורך דעם טוט ער אויף אַז משיח צדקנו קומט אַריין איצטער אין דעם ביהכנס, און נעמט מיט אַלע אידן דאָ בתוך כלל ישראל אין ארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לביהמ"ק השלישי.

(משיחות ש"פ דברים, שבת חזון, ת"ב (נדחה), י"ד אב (לפני ערבית) ו"א אב תנש"א)

כמדובר לאחרונה כו"כ פעמים, שלפי כל סימני הגאולה "הנה זה (משיח) בא"1 תיכף ומיד ממש (ומה שמשיח עדיין לא בא אינו מובן כלל).

ענין זה מתחזק יותר כאשר נמצאים כעת בבית משולש, ביהכנס, ביהמ"ד ובית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – שהוא מעין והכנה לבית המקדש השלישי, שאף הוא בית משולש: ביתי בית תפלה², בית תורה (מקום סנהדרין ליד לשכת הגזית³), ובית גמילות חסדים (שנמשכת ע"י) הקרבת הקרבנות⁴.

... ובפרט שנוסף לכך ה"ז גם זמן זכאי – שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, כשנעשית התגברות חדשה ד(לידת ו)מזל משיח צדקנו, ונוסף לזה – בשנת ה'תנש"א, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, עד להנפלאות דהגאולה האמיתית והשלימה (עליהם נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁵).

ומכל זה מובן – שזמן זה ומקום זה ה"ה זמן ומקום הכי מסוגלים לביאת משיח צדקנו.

ובפשטות – שיהודי מאמין באמונה שלימה, שמשיח צדקנו, "מלך

נמצא גם בברכה, ה'... יוסף עליכם... עצמה, לפי פירוש המדרש¹² על כך: „יוסף עליכם ככם... למה ברכן בלשון תוספת? – שתוספתו של הקדוש-ברוך-הוא יתירה מן¹³ העיקר" (ומביא לכך מספר דוגמאות).

לכאורה, אין מובן: אם „תוספת“ הברכה של הקב"ה היא „יתירה מן העיקר“, מדוע מכנה תורת-אמת את הברכה הקודמת בתואר „עיקר“ (לעומת ה„תוספת“), והרי, לכאורה, אם הברכה הקודמת פחותה מן ה„תוספת“ של הקב"ה, היא הופכת לטפס, ולא לעיקר?

מכאן ישנה הוכחה לכך, שלמרות ש„תוספתו של הקב"ה“ היא „יתירה מן העיקר“, בכל זאת אין הברכה הקודמת בטלה, ואף יותר מכך: היא נחשבת ל„עיקר“ לעומת תוספתו של הקב"ה.

ג. אין עושין רצונו של מקום – עבודה מוגבלת

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר יותר את מאמר חז"ל שלעיל: „כאן (לא ימד ולא יספר)“ – בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן („מספר“) – בזמן שאין עושין רצונו של מקום:

הרי ברכה, באופן כללי, חלה דוקא על-ידי עבודתם של ישראל. וממילא מובן, שגם הברכה המוגבלת – „והיה מספר...“ (בדומה לברכת משה „יוסף... אלף פעמים“) – תלויה בעבודת בני ישראל¹⁴, אלא שזוהי עבודה שאיננה מושלמת – עד כדי כך, שהיא מכונה „אין עושין רצונו של מקום“, בדומה לקין, אשר הביא מנחה לה' ואף היה הראשון שהביא,

ורק לאחריו „והבל הביא גם הוא“¹⁵, אבל הוא הביא „מן הגרוע“. בדומה לכך – אף כי למעלה קרבן קין, כמובן – היא כל עבודה מוגבלת ומצומצמת, שכיון שהיא במידה ובמספר, הרי אין עושין ו„ממשיכים“ באמצעותה את רצונו של הקדוש-ברוך-הוא, הנעלה מכל גבול¹⁶.

אנו מוצאים אף את שני הענינים האלו – „מספר“ ו„לא ימד ולא יספר“ – בדרגה נעלית יותר: אדמו"ר הוקן מסביר¹⁷, שבעבודת ה' מושלמת, „מספר“ – היא עבודת קיום המצוות, אשר ניתנו „במספר תרי"ג...“ ו„לא תוסיפו ולא תגרעו“¹⁸ (וגם לכל מצוה יש שיעורים והגבלות¹⁹) – זוהי עבודה מוגבלת. ו„לא ימד ולא יספר“ היא עבודת התשובה – עבודה הנעלית מ„השתלשלות“ והגבלות²⁰.

ד. „מספר“ בעבודת ה' – קיום המצוות – קשור ל„בלי-גבול“

כאמור, הפירוש הפשוט ל„והיה מספר...“ אשר לא ימד ולא יספר, איננו שמדובר בשני ענינים שונים, אלא, שהמספר עצמו הוא באופן של „לא ימד ולא יספר“,

מכך מובן גם לגבי „מספר“ ו„לא יספר“ בעבודת ה', שגם הענין של „מספר“ קשור במעלה של „לא יספר“: אמנם, המצוות הן מוגבלות, אך גם באמצעותן „עושין רצונו של

15 בראשית ד, ג'ד ובפרש"י. ובפרט לתיב"ע שהביא ביטוריא.

16 ע"ד פי' הידוע (תדא"ג מהרש"א ברכות לה, ב. וראה לקו"ש ח"ב ע' 98-99. ושו"ת במרו"ל דפרשה שני' דק"ש הוא „בזמן שאין ישראל עושין רש"מ“, כי לא נאמר בה „בכל מאד“.

17 לקו"ת במדבר ד"ה והי' מספר בני" ו, סע"א ואילך. ז, ג ואילך.

18 ואתחנן ד, ב. ראה יג, א. וראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] חט"ז ע' 149 הערה 8.

19 ראה אגה"ק ס"י. ובכ"מ.

20 וראה לקו"ת שם (ו, ב) שמציין ל„גמרא רפ"ב דיומא דכ"ב ע"ב“.

מקום" – „ממשיכים" את רצון הקדוש־ברוך־הוא הנעלה מכל גבול – „לא יספר"²¹.

וההבדל שבין שני סוגי העבודה הוא, שבקיום המצוות אין השפעת ה„בלי גבול" ניכרת בגלוי, כי העבודה הגלויה היא מוגבלת, ואילו עבודת התשובה היא בגלוי בלתי מוגבלת (מצד האדם העובד), ולכן הענין של „לא ימד ולא יספר" הוא גלוי בה²².

ההסבר לכך הוא: המצוות הן רצונו של הקדוש־ברוך־הוא, ובדיקו כשם שהוא בלתי מוגבל, כך גם רצונו בלתי מוגבל. לפיכך „יורד" לעולם באמצעות המצוות רצונו של הקדוש־ברוך־הוא שהוא בלתי מוגבל (לא „יספר").

הגבלתן של המצוות איננה הגבלה „מבחוץ" של האור האלקי ש„נמשך" לעולם באמצעותן, אלא, הקדוש־ברוך־הוא בעצמו הגביל, כביכול את עצמו, שהרצון האין־סופי שלו „יומשך" דוקא על ידי פעולה מוגבלת זו וזו, ויותר מכך – באופן שפעולה זו תוכל לקלוט אותו, ככלי ואור. וכיון שאין זו הגבלה הנובעת מדבר שמחוצה לו, ח"ו, אלא שהקדוש־ברוך־הוא מגביל את עצמו, כלשון החסידות: מדידה והגבלה עצמית, הרי לאמיתו של דבר, אין זו הגבלה²³.

מצד שני, הגבלה זו היא הכרחית, כי העולם הוא מציאות מוגבלת, ואיננו יכול לקלוט את האור האלקי הבלתי מוגבל, הגורם להתבטלותו, וכיון שעבודת התורה והמצוות קשורה לעולם, היא מוכרחה להיות מוגבלת.

21 ראה לקו"ת בלק ד"ה מי מנה וביאורו (סח, א. ע, א). סדי"ה מי מדד תרס"ב. ד"ה מעין גנים תש"ב פ"א. 22 ויש לתוך גם זה עם הנ"ל ממדרש דלא יספר הוא לעת"ל, כי אז יהי עיקר ענין התשובה. וראה לקו"ת במדבר שם (ו, ג, ז, ד). הגהות הצי"צ לשם (אוה"ת במדבר ע' סב וואילך).

23 ראה בכ"ז ד"ה והוא כחתן תרנ"ז פ"ה ואילך. ד"ה וירד ה' תרס"ב. המשך תרס"ו ע' נב ואילך. ועוד.

וזהו המשמעות של „והיה מספר... אשר לא ימד ולא יספר" – ה„מספר" של המצוות איננו הגבלה אמיתית, כי באמצעותן יורד לעולם השפע הבלתי מוגבל של „לא יספר".

ה. התכלית – איחוד של „גבול" עם „בלי גבול"

אך צריך להבין: אם תכלית המצוות היא „המשכת" האור האלקי שאיננו מוגבל – למה עשה ה' כזאת, שעבודה זו תהיה קשורה לעולם שאיננו יכול לקלוט אור כזה, כך שהמצוות תצטרכנה להיות מוגבלות, כדי להוריד את הרצון הבלתי מוגבל לתוך עולם מוגבל?

ההסבר לכך הוא: נתינת המצוות למטה, ובאופן מוגבל, אינה נובעת מכך שהן היו צריכות להתקיים למטה, במקום מוגבל – היינו משום שאילו לא כן לא היה ניתן לקלוט כאן את האור הבלתי מוגבל – אלא מפני ששיא ההתעלות איננו כאשר קיימת דרגה בלתי מוגבלת של „לא יספר" בפני עצמה, אלא דוקא כאשר יש חיבור בין „גבול" לבין „בלי גבול", שה„מספר" עצמו מתעלה ומתאחד עם „לא ימד ולא יספר", דוקא כך מתבטא עצמותו יתברך, הנעלה הן מ„גבול" והן מ„בלי גבול"²⁴.

דבר זה ניתן לביצוע רק באמצעות „מדידה עצמית" של עצמות אין סוף ברוך הוא: מצד הגילויים והאורות הרי „בלי גבול" וה„גבול" הם שני ענינים שונים²⁵. רק על ידי ה„מדידה" של עצמות אין סוף ברוך הוא, אפשר חיבור של „גבול" עם „בלי גבול", בדומה לענין של „מקום ארון אינו מן המדה"²⁶: מקום הארון צריך להיות, לפי התורה, מדוד – „אמתיים וחצי

24 ראה בכ"ז ד"ה מעין גנים שם.

25 ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 30. ועוד.

26 יומא כא, א. וש"נ.

ובפשטות – אַז אַ איד איז מאמין באמונה שלימה, אַז משיח צדקנו, „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כו"⁶, און אַלס „משיח ודאי" (דורך דעם וואָס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל")⁷ – קומט איצטער ממש אַריין אין דעם בית הכנסת, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, ער פירט אַלע אידן בתוך כלל ישראל אין ארץ הקודש, אין ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

* * *

שטייענדיק באלף הששי עצמו, לאחרי „חצות" האלף, לאחרי שנת ה'ת"ק⁸, און לאחרי די פאַרשידענע קיצים וואָס זיינען שוין דורך, בשנת תר"ח⁹ ושנת תרס"ו¹⁰, ביז – די הכרזה פון נשיא דורנו „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" (בשנות תש"א-תש"ג)¹¹, וואָס בשנים אלו איז אַלץ מערער צוגעקומען אין גילוי פנימיות התורה. ובהמשך השנים איז אין דעם צוגעקומען מערער און מערער, ביז – הפצת המעינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו אין אַ פינה נידחת בעולם, און ניט נאָר וואָס דאָרטן די האָבן דערגרייכט די תוצאות פון הפצת המעינות חוצה, נאָר אויך די מעינות פון פנימיות התורה בעצמם.

. . . מ'האָט שוין פאַרענדיקט אַלע ענינים, און דער ביהמ"ק איז עומד ומוכן למעלה, ועד"ז בנוגע צו אַלע ענינים – איז שוין „הכל מוכן לסעודה", מ'האָט אַלע ענינים פאַרטיק ווי אין אַ פאַרמאָכטע תיבה און מ'האָט אָפּגעגעבן די תיבה און איר שליסל צו יעדער איד¹²,

די איינציקע זאָך אויף וואָס מ'וואָרט איז – אַז אַ איד זאָל געבן נאָך

6 רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ד.

7 רמב"ם שם.

8 ראה ס' השיחות תש"נ ח"א ע' 254. וש"נ.

9 ראה ס' השיחות תורת שלום ע' 237. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה.

10 ראה שיחת אחש"פ תש"ל (נדפסה בהמשך תרס"ו בהוספות. לקו"ש ח"ז ע' 209).

11 „קול קורא" ב„הקריאה והקדושה" תש"א-תש"ג (אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח"ו ע' תל ואילך).

12 ראה לקו"ש חכ"ח ע' 289. וש"נ.

הוספה בשורת הגאולה

לג.

ווי גערעדט לאחרונה כו"כ פעמים, אַז לויט אַלע סימני הגאולה איז „הנה זה (משיח) בא"1 תיכף ומיד ממש (און דאָס וואָס משיח איז נאָך ניט געקומען איז אינגאַנצן ניט פאַרשטאַנדיק).

* * *

דער ענין איז נאָך שטאַרקער געפינענדיק זיך איצטער אין אַ בית משולש, אַ ביהכנסת, ביהמ"ד און בית מעשים טובים וגמילות חסדים, ובמיוחד – פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משה שבדורנו – וואָס דאָס איז מעין והכנה צו דעם בית המקדש השלישי, וואָס איז אויך אַ בית משולש: ביתי בית תפלה², בית תורה (מקום סנהדרין לעבן לשכת הגזית³), און בית גמילות חסדים (וואָס ווערט נמשך דורך) הקרבת הקרבנות⁴.

... ובפרט אַז דערצו איז דאָס אויך דער זמן זכאי – שבת תשעה באב בזמן תפלת מנחה, ווען עס ווערט אַ התגברות חדשה פון (לידת ו)מזל משיח צדקנו, און דערצו נאָך – אין דעם יאָר ה'תנשא, ר"ת ה' תהי' שנת נפלאות אראנו, ביז די נפלאות פון דער גאולה האמיתית והשלימה (אויף וועלכע עס שטייט „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁵).

איז דערפון אַלעם מובן – אַז די איצטיקע צייט און דער דאָזיקער אָרט איז אַ זמן ומקום הכי מסוגל אויף ביאת משיח צדקנו.

(1) שה"ש ב, ח. ובשהש"ר עה"פ.

(2) ישע' נז, ז.

(3) ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. פרש"י ר"פ משפטים. מדות פ"ה מ"ד.

סנהדרין פו, ב (במשנה). רמב"ם הל' סנהדרין פי"ד הי"ב.

(4) ראה בארוכה מכתב בין עשירי בשבט וט"ו בשבט תשמ"ז (לקו"ש חל"א ע' 235 ואילך).

סה"ש תשמ"ז – שיחת ש"פ תרומה. וש"נ.

(5) מיכה ז, טו.

לקוטי

דברים

שיחות

ארכו...²⁷ – ויחד עם זה, מקום זה „אינו מן המדה".

לכן אין ברכת משה בטלה גם כאשר הקב"ה מברך את ישראל ברכה שאין לה קצבה, כי המטרה היא איחוד של „גבול" עם „בלי גבול", ולא ביטול ה„גבול".

לפיכך קיימת גם ברכת משה „יוסף... אלף פעמים", הגורמת לכך שהבריאה המוגבלת תהיה מושלמת עד כדי ריבוי של „אלף פעמים"²⁸, ואחר כך, כשיבוא הקדוש-ברוך-הוא, תחול בתוך ברכה זו עצמה גם ברכתו של הקדוש-ברוך-הוא שאין לה קצבה, ונגרם ריבוי זה שאין לו קצבה, נוסף על הריבוי המסוגל להיות לפי גדר הבריאה.

ו. „דירה לו בתחתונים" אפשרית ע"י „יתברך"

בכך אפשר להסביר את דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאביו, כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע היה נוהג פעמים רבות להוסיף אל לשון המדרש²⁹, נתאוהו הקדוש-ברוך-הוא להיות לו דירה בתחתונים" את המילה „יתברך" – להיות לו, יתברך דירה בתחתונים".

שהרי, לכאורה, דרוש הסבר: אמנם, כאשר מזכירים את שמו של הקב"ה צריך לשבחו²⁹, אך אין אנו מוצאים שכ"ק רבותינו נשיאינו הוסיפו את המילה „יתברך" וכדומה בצטטם מאמרי חז"ל שבהם מוזכר שמו של הקב"ה? הכרחי לומר, שיש קשר מיוחד בין הענין של „יתברך" לבין הענין של „נתאוהו הקדוש-ברוך-הוא להיות לו דירה בתחתונים".

ויש לומר, שהסבר לכך הוא: הענין של „דירה בתחתונים" כולל בתוכו את שני הקצוות – המושג „דירה" מורה על כך שבעולם שוכנת עצמיותו ומהותו של הקדוש-ברוך-הוא שהוא „בלי גבול", כשם שבדירה גשמית שוכן האדם בכל מהותו³⁰, המושג „בתחתונים" מורה על העולם הזה „התחתון... שאין תחתון למטה ממנו"³¹ – שיא של „גבול". ה„דירה" היא איפוא חיבור של „בלי גבול" עם „גבול"³².

וכיצד יכולים „תחתונים" בעלי גבול להיות דירה לו – לעצמיותו של הקדוש-ברוך-הוא שאיננו מוגבל – ועם זאת להישאר במציאותם? כדי להסביר זאת הוסיף כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע את המילה „יתברך": ענין זה מוסבר על ידי המשמעות של „יתברך", של ענין הברכה³³.

ז. ברכת הקב"ה – הורדת הדרגה שמעל לנברא אל הבריאה

ההסבר לכך הוא: ההבדל בין ברכה לבין תפילה הוא³⁴, שהברכה מורידה למטה – „ממיכה" – את השורש והמקור עצמו, ואילו התפילה יוצרת רצון חדש – „יהי רצון" – ענין חדש שאיננו קיים במקור.

אך זאת רק לגבי ברכת בשר ודם, ואילו לברכתו של הקדוש-ברוך-הוא, שאיננו קשור להגבלות הנברא המתברך, יש גם את מעלת התפילה: היא יכולה ליצור ענין חדש, הנעלה משרשו של הנברא.

(30) אה"ת בלק ר"ע תקצו. ד"ה וירד שם בתחילתו. המשך תרס"ו בתחילתו (ס"ע ג). ועוד.

(31) תניא פל"ז.

(32) ראה ד"ה מעין גנים שם. וראה אה"ת ויצא (כרך ה) תתנה, סע"א.

(33) ועייג"כ תו"א שמות נג, ג ואילך. אה"ת שמות (ע' פא ואילך).

(34) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 423. 427. ח"י ס"ע 37 ואילך. וש"נ. וראה ג"כ אה"ת שם ס"ע פג ואילך.

כלומר, בברכת הקדוש־ברוך־הוא ישנם שני הקצוות: היא „מגיעה” מעל לשרש הנברא, מעל ל„השתלשלות”, ומורידה זאת מלמעלה למטה, באופן של ברכה ו„המשכה”, שהברכה שמעל ל„השתלשלות” יורדת אל הנברא שב„השתלשלות”.

וזהו ההסבר להוספה „נתאוה הקדוש־ברוך־הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים”: האפשרות שה„תחתונים” יהיו דירה לו – לעצמיותו של הקדוש־ברוך־הוא, מוסברת על ידי הענין של ברכת הקדוש־ברוך־הוא, הגורמת ל„יתברך”, מורידה את המלמעלה מסדר ההשתלשלות אל תוך סדר ההשתלשלות.³⁵

ח. רצון ה': כל ה„המשכות” באמצעות עבודת האדם

אך עדיין אין מובן: הרי החיבור של „גבול” עם „בלי גבול” הוא בכחו של הקדוש־ברוך־הוא בלבד, הנעלה משניהם, ואם כך – מדוע תלוי הדבר בעבודת הנברא, שהיא, לכאורה, מוגבלת, ובכחה להביא רק אור מוגבל?

ההסבר לכך, כאמור מספר פעמים³⁶: רצון הקדוש־ברוך־הוא, הוא, שהגילויים מלמעלה לא ירדו באופן של „נהמא דכיסופא”³⁷ (=לחם של בושח, הניתן ללא תמורה). ולכן תלויות כל ה„המשכות”, גם אלה שמעל לנבראים, בעבודת האדם.

לפיכך, למרות שהענין של „דירה לו יתברך

(35) בתו"א ואוה"ת שם, שזוה"ע חייב אדם לברך כו', שהאדם ממשיך בח' סוכב מההעלם אל הגילוי, מבחי' סוכ"ע בממכ"ע – אבל ראה אוה"ת שם (ר"ע פד) שזוהו כשהאדם הוא „בבחי' עבדי ה'”. והוא ע"ד ברכת כהנים שמברכים בשליחותו של הקב"ה.
(36) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 112 ואילך. ח"ב ע' 73 ס"ה ואילך. ועוד.

(37) ראה ירושלמי (ערלה פ"א ג'): דאכיל מן חברי' בהית (בוש) מסתכל ב' (וראה לקו"ת צו, ז, רע"ד). להעיר ממ"מ להב"י בראשית מהדו"ק ד"ה אור ליה"ש יד לטבת.

ג. הפירוש הפשוט של דברי רש"י

כל האמור לעיל הם ה„ענינים המופלאים” שבפירוש רש"י, המצטט את תוכן ה„ספרי” והמדרש הנ"ל. אך מהו ההסבר הפשוט לפירוש רש"י, על פי פשוטו של מקרא*⁴¹?

רש"י אומר⁴², שברכתו של הקב"ה כאן היא

* (41) ראה בארוכה יותר – שיחה שלפנ"ו. (42) משא"כ בספרי.

(43) בראשית יג, טו. (44) בלק כג, יוד, שם, ט.

לזכות

כ"ק אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ זַרְבֵינוּ

מֶלֶךְ הַמְּשִיחַ

ויה"ר שיע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יח"י, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ זַרְבֵינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִיחַ

לְעוֹלָם וָעֶד